

LA CATOLICITAT DE L'ESGLÉSIA. NOVES PERSPECTIVES

En la professió de fe Niceno-Constantinopolitana s'afirma que una de les qualitats fonamentals de l'Església de Crist és la Catolicitat. Però si bé aquest «Credo» ha estat repetit en tots els temps i en totes les Esglésies, el seu contingut, la seva significació, ha variat segons las circumstàncies, i ha arribat en aquests últims temps a un empobriment notable del seu sentit. L'afirmació de la Catolicitat de l'Església ha servit, a més a més, per moltes comeses no sempre correctes. Avui dia, els progressos ecumènics ens han de fer replantejar la seva significació, i aquesta renovada visió de la catolicitat ens pot proporcionar, alhora, una nova perspectiva dels diversos problemes ecumènics.

Per totes aquestes raons el pla del nostre estudi serà el següent:

- 1) Evolució històrica de la noció de Catolicitat.
- 2) Canvis eclesiològics que ens porten a concebre una nova i, alhora, tradicional noció de la catolicitat.
- 3) Conseqüències ecumèniques d'aquest nou contingut de la noció de Catolicitat.

1) EVOLUCIÓ HISTÒRICA DE LA NOCIÓ DE CATOLICITAT

El terme «Catòlic», la noció de «Catolicitat», especialment des de la Reforma, està directament influenciat per la polèmica i la apologètica. Un exemple típic de fins on ha arribat una concepció de la catolicitat en la línia apologètica, és el que trobem en el tractat «De Ecclesia Christi» del pare Zapelena¹.

Segons ell, la catolicitat es pot definir com: «Unius eiusdemque

¹ Cf. TIMOTHEUS ZAPELENA, *De Ecclesia Christi*. «Pars Apologetica» (Romae, Univ. Gregoriana, 1955), pp. 447-493 i 515-576.

ecclesiae lata per orbem diffusio cum magna quadam et conspicua membrorum multitudine».

En aquesta definició, continua el P. Zapelena, hi trobem dos elements:

- *element material* = difusió numèrica + extensió geogràfica.
- *element formal* = la unitat (entesa com l'única Església, caracteritzada per l'element jeràrquic) extesa per tot el món.

L'element formal pot ser:

- *iuris* = dret i obligació de difondre's.
- *facti* = actual difusió per tot el món.

Aquests dos aspectes són els que el P. Zapelena intenta de provar en el seu llibre a partir de les profecies de l'A. T. sobre la universalitat del Regne messiànic.

En la descripció del P. Zapelena hi podem apreciar quatre aspectes implicats:

- Concepció *estàtica* de la unitat, donat que tot és posseït de manera completament *fixista*.
- Es remarquen quasi exclusivament els elements *jeràrquics* de la unitat.
- Accent quasi exclusiu en els elements *quantitatius* (= nombre + espai).
- Concepció *apologètica*, donat que l'esmentada definició serveix per a provar que les altres confessions no són catòliques.

La posició del P. Salaverri en el seu tractat «De Ecclesia Christi» és pràcticament igual que la del P. Zapelena².

Les posicions de Zapelena i Salaverri estan lligades per més de quatre segles de discussions polèmico-apologètiques antiprotestants. Avui dia, cal superar diversos aspectes d'aquesta concepció. Per a realitzar-ho és necessari fer un estudi històric que es remunti a la antiguitat.

El terme «catòlic» deriva originàriament de l'adjectiu «katholikos» i de l'adverbi «katholou», amb significació de «segons el tot».

² Cf. JOAQUÍN SALAVERRI, *Sacrae Theologiae Summa*, vol. I: *Theologiae Fundamentalis* (Madrid, 1952), pp. 884-931.

«Katholikos» fou emprat en grec clàssic sobretot per a designar una proposició general, universal, en oposició a individual, i és emprat també per a indicar la història universal o mundial. En el Nou Testament l'adverbi és emprat una sola vegada, en els Fets dels Apòstols 4, 18, amb el significat de «completament», «enterament»³. L'Església mai no és anomenada «catòlica», encara que molt aviat ho fou en la literatura cristiana.

El primer que va aplicar aquest adjectiu a l'Església fou sant Ignasi màrtir, quan diu:

Allà on apareix el bisbe allà ha d'estar el poble; de la mateixa manera que allà on està Jesucrist, allà està l'Església catòlica⁴.

Sembla que aquí sant Ignasi es refereix a l'Església tota sencera, al conjunt de l'Església, distingint-la de les Esglésies locals episcopals⁵.

Durant tot el període patrístic es nota la doble tendència a indicar per catolicitat o bé l'Església universal enfront de les esglésies locals, o bé l'Església veritable i ortodoxa per oposició a les sectes i a les heretgies⁶. En molts casos els dos significats es complementen.

L'aspecte d'universalitat fou especialment desenvolupat en el «Martiri de Policarp»⁷, en un fragment antimontanista del segle II, transmés per Eusebi⁸, i també fou molt apreciat per sant Agustí⁹. Allò que des de molt antic ha sorprès els pares és la meravella d'una Església estesa arreu, que arriba fins als més llunyans ex-

³ «Van cridar-los, doncs, i els intimaren a no parlar *en absolut* (katholou) ni a ensenyar en el nom de Jesús».

⁴ *Ad Smyrnaeos*, 8, 2: PG 5, 714.

⁵ Aquesta afirmació sembla confirmar-se amb el que diu el mateix Ignasi en una altra carta quan afirma que les Esglésies particulars no fan sinó una sola Església estesa per tot el món: «Omnes cum episcopo sentire debent ut Christus cum Patre sentit et episcopi per totum orbem constituti sentiunt cum Christo» (*Ad Ephesios*, n.º 3: PG 5, 647).

⁶ G. Bardy, a *La Théologie de l'Église de S. Clément de Rome à S. Irénée* (París, 1945), pp. 64-67, insisteix en el primer aspecte; en canvi, Swete, a *The Holy Catholic Church* (Londres, 1915), pp. 34-36, en el segon.

⁷ *De Martyrio Sancti Polycarpi*, títol PG 5, 1030: «Ecclesia Dei quae Smyrnae peregrinatur, Ecclesiae Dei quae Philomeli peregrinatur, et omnibus ubique terrarum sanctae et catholicae Ecclesiae paroeciis».

⁸ Cf. *Historia ecclesiastica*, 5, 16, 9: G.C.S. 9/1, 464.

⁹ Cf. *Epistola* 93, c. 7, n.º 23: PL 33, 333 i *Enarratio in psalmum* 56, n.º 13: PL 36, 669-670.

trens de la terra i conserva, amb tot, la seva unitat. Així opinen Justí¹⁰, Ireneu¹¹, Tertulià¹² i Cebrià¹³.

La idea que l'Església catòlica és la veritable, l'ortodoxa, l'autèntica, es desenvolupa sobretot en lluita contra les heretgies del segle III, per exemple a Climent d'Alexandria¹⁴. Més tard, per a Vicens de Lerins catolicitat és «allò que a tot arreu, sempre i per tots ha estat cregut»¹⁵.

L'expressió fa fortuna i arriba un moment que Pacià de Barcelona pot dir: «Cristià és el meu nom, el meu cognom catòlic»¹⁶. A Optat de Mileve¹⁷ i els textos conciliars o legislatius s'empra ja com a nom propi de l'Església. Finalment s'arriba a incloure en el Credo Niceno-constantinopolità, recitat per totes les esglésies; és molt difícil d'esbrinar quin és el significat d'aquesta expressió en aquesta declaració de fe¹⁸.

Els grans escolàstics recolliren fidelment els dos aspectes de la catolicitat, proposant-ne una síntesi coherent: la catolicitat es realitza en l'Església tant per la seva real difusió universal (tots els temps, tots els pobles, totes les condicions de vida), com per la universalitat de veritat que posseeix. Vegeu, per exemple, Albert Magne¹⁹ i Tomàs d'Aquino²⁰. Aquest llegat fou recollit pels pri-

¹⁰ Cf. *Dialogus cum Thryphone*, 117: PG 6, 746-751.

¹¹ Cf. *Adversus Haereses*, I, X, 2: PL 7, 551-552; III, X, 2: PL 7, 873-874.

¹² Cf. *Adversus Judaeos*, 7: PL 2, 609-612.

¹³ Cf. *Epistola* 55, 2: PL 4, 395-396; *De unitate Ecclesiae*, 5: PL 4, 501-502.

Cf. G. BARDY, *La Théologie de l'Église de S. Irénée au concile de Nicée* (Paris, 1947), p. 16.

¹⁴ Cf. *Stromata*, VII, 17: PG 9, 551.

¹⁵ *Commonitorium*, I, 2: PL 50, 640.

¹⁶ *Ad Sympronian. Novatian.*, *Epist.* I, c. III: PL 13, 1054.

¹⁷ Cf. *Adversus Parmenianum*, II, I: PL 11, 941, on parla de «Quid sit et ubi sit Catholica Ecclesia».

¹⁸ Amplis estudis sobre aquest tema de la catolicitat de l'Església es poden trobar a: A. GÖPFERT, *Die Katholizität. Eine dogmengeschichtliche Studie* (Würzburg, 1876); A. SÖDER, *Der Begriff der Katholizität der Kirche und des Glaubens nach seiner geschichtlichen Entwicklung dargestellt* (Würzburg, 1881); H. PORREAU, art. *Catholicité*, en D.T.C., II, 1999-2012; K. ADAM, *Le vrai visage du catholicisme* (Paris, 1934); H. DE LUBAC, *Catholicisme* (Paris, 1938); Y. CONGAR, art. *Catholicité*, a *Catholicisme*, t. II (Paris, 1949), col. 722-725, versió castellana a *Santa Iglesia* (Barcelona, 1965), pp. 140-145; A. GARCÍADIEGO, *Katholikè Ekklesia* (Mèxico, 1953); H. ASMUSSEN - W. STÄHLIN, *Die Katholizität der Kirche* (Stuttgart, 1957); M. LACKMANN, *Credo Ecclesiam catholicam* (Graz, 1960); TH. SARTORY, *Mut zur Katholizität* (Salzburgo, 1962); W. BEINERT, *Um das dritte Kirchenattribut. Die Katholizität der Kirche im Verständnis der evgl.-luth. und röm.-kath. Theologie der Gegenwart*, I-II (Essen, 1964); H. BERKHOF, *Katholizität der Kirche* (Zurich, 1964); H. KÜNG, *La Iglesia* (Barcelona, 1969), pp. 355-372.

¹⁹ Cf. *De sacrificio Missae*, II, 9, a. IX; *In III Sent.*, dist. XXIV, art. 6.

²⁰ Cf. *In Boet. De Trinitate*, q. III, art. 3; *In Symb.*, art. 9.

mers eclesiòlegs, com Jaume de Viterbo ²¹ i Joan de Torquemada ²².

Aquest equilibri es trenca en el temps de les polèmiques entre la Reforma i la Contrareforma ²³. Els autors de la Contrareforma, en la primera part del segle XVI, estan molt interessats a demostrar que l'Església que depèn de Roma és la veritable Església de Crist i desenvolupen amb especial interès les qualitats que ha de tenir, per tal de diferenciar-la de les comunitats dels reformadors i poder provar així que és l'única Església de Crist. En aquest ambient es parla de multitud de propietats, de qualitats, encara que gairebé mai no són agrupades en les quatre notes del Credo Niceno-Constantinopolità (volem fer notar que fins al segle XVIII el grup de les quatre notes no esdevindrà generalitzat). En aquells moments «catolicitat» significa universalitat local, etnogràfica i temporal, contraposada al particularisme restringit de la Reforma. Per a Luter, en canvi, catòlic és allò que sempre, per tots i a tot arreu, ha estat cregut conforme a les Escriptures (sentit d'ortodoxa). En la segona meitat del segle XVI es desenvolupa entre els catòlics el sentit de catolicitat quantitativa.

El segle XVII es caracteritza per la polèmica acadèmica catòlico-protestant. Des de Belarmí ²⁴ a Du Perron ²⁵ i Pierre Nicole ²⁶ s'insisteix en l'aspecte quantitatiu. En aquest període hem d'exceptuar, potser, Suárez ²⁷. Entre els reformats i anglicans, en canvi, s'insisteix en allò qualitatiu, o sigui en la identitat de doctrina a través dels temps.

Durant els segles XVIII i XIX fins el Vaticà I, els manuals i tractats continuen insistint en l'element quantitatiu, ara d'una forma

²¹ Cf. *De Regimine christiano*, pars I, c. 4 (Ed. Arquillère, pp. 122 ss.).

²² Cf. *Summa de Ecclesia*, Venecia, 1561.

²³ Cf. els magnífics treballs de G. THÈLS, *La notion de catholicité de l'Église à l'époque moderne*, a «Eph. théol. Lov.», 13 (1936) 5-73, i *Les notes de l'Église dans l'apologétique depuis la Réforme* (Gembloux, 1937).

²⁴ Cf. *Disputationes de controversiis christianae fidei adversus hujus temporis haereticos*, 3 vols. (Ingolstadt, 1586-1593). Cf. J. DE LA SÉRVIERE, S. J., *La Théologie de Bellarmin* (Paris, 1928).

²⁵ Cf. *Réplique à la réponse du sérénissime Roi de la Grande Bretagne*, 1920. Cf. A. FERET, *Le Cardinal Du Perron, orateur, controversiste et écrivain* (Paris, 1879), especialment pp. 264-288.

²⁶ Cf. *Préjugés légitimes contre les Calvinistes* (1671); *Les prétendus Réformés convaincus de schisme* (1684); *Le Traité de l'unité de l'Église ou réfutation du nouveau système de M. Jurieu* (1687).

²⁷ Cf. *Defensio Fidei catholicae et apostolicae adversus anglicanae sectae errores* (1613); *De Ecclesia*, a *Opus de triplici virtute theologica, Fide, Spe, Caritate* (Lyon, 1921).

més insistent i sistemàtica i fent servir ja l'esquema de les quatre notes. Els dogmàtics parlen de la catolicitat de lloc, persones, temps i doctrina. Els apòlogues insisteixen especialment en l'aspecte local de la universalitat; en proposar les tesis aquests autors parteixen de la identitat de doctrina, però quasi tota l'argumentació va dirigida a provar la universalitat local.

Un resultat curiós de tota aquesta polèmica és que el terme «catòlic», que de bon començament indicà una de les qualitats de l'Església de Crist, ha passat a indicar sociològicament el nom propi de l'Església en obediència al Papa: «l'Església Catòlica». A mida que s'ha anat enfortint aquesta concepció, les Esglésies Reformades s'han anat sensibilitzant contra el «terme» catòlic; de tal manera que a alguns països es tradueix catòlic per universal²⁸. El mateix Consell Mundial de les Esglésies, en la seva primera assemblea d'Amsterdam del 1948, no superà encara aquesta concepció, donat que va distingir entre esglésies de tipus catòlic, que insisteixen en la continuïtat visible de l'Església i en l'episcopat històric (Església Ortodoxa, Catòlica Romana i Anglicana, que s'anomena a sí mateixa «catòlica»), i per altra banda parla de les de tipus protestant, que insisteixen en la justificació per la sola fe²⁹.

Durant el segle XX, diverses causes han motivat un replantejament del concepte de catolicitat. Examinem-les.

2) CANVIS ECLESIO LòGICS QUE ENS PORTEN A CONCEBRE UNA NOVA I, ALHORA, TRADICIONAL NOCIÓ DE CATOLICITAT

a) *Superació de l'apologetica i entrada en una mentalitat ecumènica*

Els estudis històrico-dogmàtics de Poulpique³⁰ i Thils han demostrat que la intel·lecció de la catolicitat ha variat segons els interessos del moment, depenent molt especialment de l'atac a altres confessions cristianes. A partir de principis d'aquest segle s'ha ini-

²⁸ Per exemple, el títol de l'avantprojecte del document de la primera Secció d'Upsala fou traduït per la revista italiana Valdessa «Nuovi Tempi» (n.º 11, 17 de març 1968) per «L'Esperit Sant i l'Església universal».

²⁹ Cf. *La première Assemblée du Conseil Oecuménique des Eglises*. Amsterdam, 22 août - 4 septembre 1948. Rapport officiel (Neuchâtel-Paris, 1948), p. 66.

³⁰ A. DE POULPIQUE, *Essai sur la notion de catholicité*, a «Revue des Sciences philosophiques et théologiques», 3 (1909) 17-36; *L'Église catholique* (Paris, 1923), pp. 179-186 i 261-304.

ciat un moviment que tendeix a revalorar l'aspecte qualitatiu de la catolicitat. Ja no es tracta de defensar-se contra els altres, sinó de trobar una noció de catolicitat fortament arrelada a la Bíblia i que pugui arribar a ser comuna a tots els cristians. En aquesta línia se situa l'obra del pare Congar *Cristians desunits*, publicada el 1937³¹.

El mateix Consell Mundial ha superat completament el plantejament de l'assemblea d'Amsterdam. El document de la primera secció d'Upsala, que porta el títol «L'Esperit Sant i la Catolicitat de l'Església», ha intentat redescobrir la noció fonamental de la catolicitat sota un punt de vista nou, almenys en part. S'insisteix aquí també en l'aspecte qualitatiu³².

En què es funda aquesta nova visió?

b) La noció de «pleroma»

Per entendre la noció de catolicitat s'ha de relacionar directament amb el concepte de «pleroma» en el Nou Testament³³.

La paraula «plenitud» o «pleroma» apareix en sant Pau bastantes vegades, referida a Crist o a l'Església (Col 1, 19 i 2, 8-10; Ef 1, 9-10; 1, 22-23; 3, 14-19; 4, 11-13). El sentit de «pleroma» està estretament unit al de «Cos de Crist» i al de «cap». En molts aspectes els passatges de Pau presenten dificultats exegètiques i són diversament interpretats³⁴. Malgrat tot, és possible dir, amb tota seguretat, que la catolicitat es funda en la plenitud de gràcia de Crist. «Pleroma» és l'objectiu del pla de la saviesa de Déu («misteri de la seva voluntat», «benèvol disseny» a Ef 1, 9; «pla preestablert», a Ef 1, 11; «misteri», a Ef 3, 3 i 4, 9). Segons aquest pla, Crist ha estat constituït per Déu com a principi d'una nova existència de

³¹ Estella, 1967, pp. 149-186.

³² Cf. *Rapport d'Upsal 1968*, Conseil Oecuménique des Églises (Ginebra, 1969), pp. 3-19. Cf. el comentari *What unity implies*, W. C. C. (Ginebra, 1969).

³³ Cf. A. FEUILLET, art. *Plérôme*, a *Supplément au Dictionnaire de la Bible*, fascicle 42, col. 18-40; J. DUPONT, *Gnosis. La connaissance religieuse dans les Épîtres de Saint Paul* (Lovaina-París, 1949); P. BENOIT, *Corps, tête et plérôme dans les épîtres de la captivité*, a «Revue biblique» 63 (1956) 5-44; A. FEUILLET, *L'Église plérôme du Christ d'après Éphès. I*, 23, a «Nouv. Rev. théol.» 78 (1956) 449-472, 593-610; J. L. WITTE, *Die Katholizität der Kirche. Eine neue Interpretation nach alter Tradition*, a «Gregorianum» 42 (1961) 193-241.

³⁴ Cf. J. M. GONZÁLEZ RUIZ, *Cartas de la cautividad* (Roma-Madrid, 1956); H. SCHLIER, *Lettera agli Efesini* (Brescia, 1965); P. LAMARCHE, *Christ vivant. Essai sur la christologie du Nouveau Testament* (París, 1966), pp. 55-86; M. ZÉRWICK, *Carta a los Efesios* (Barcelona-Madrid, 1967).

totes les coses. Déu vol donar al món, per Crist, un ésser-segons-Déu, fent habitar en Ell com en el seu vèrtex, principi i resum, la totalitat. Per això els homes, i amb ells totes les coses, poden ser associats a aquesta plenitud, que es troba primer en Crist, cap de totes les coses, i es comunica de Ell a nosaltres (Col 2, 10). En Ell hi ha una plenitud a partir de la qual es pot salvar, curar, transfigurar i conduir a Déu. A través seu, Crist es converteix per a nosaltres i per al món en principi de participació a la totalitat, és a dir: a un nou ésser-segons-Déu, que és un ésser filial, una totalitat salvadora.

En aquesta línia, l'Església es converteix, després de Crist i des de Crist, en «pleroma» (Ef 1, 23); ella es converteix, després de Crist mateix, en el cos de la Totalitat, és a dir, d'una existència segons Déu, possible per a totes les coses (Col 2, 9). Ho és per a totes les coses, que des de Déu per Crist i des de Crist per l'Església, poden arribar a ser totalitat habitada per la presència de Déu, és a dir, tornar a ser segons Déu filialment.

El pare Congar expressa molt bé aquest aspecte quan diu:

Veritablement, la totalitat de la vida està restaurada en Crist: la realitat d'aquesta restauració, efectuada en l'espai i en el temps, no és altra cosa que l'Església, restauració en la que aquesta ens apareix des del principi *catòlica*, és a dir, abraçant la universalitat de l'ésser i dels éssers en la unitat: catòlics amb una totalitat que Crist posseeix des d'un principi, en qui resideix la *plenitud* de les energies divines, capaces de reconciliar, purificar, unir i transfigurar el món⁸⁵.

Aquesta totalitat rebuda per l'Església és el contingut nuclear fonamental de la Catolicitat de l'Església i és posseïda per ella ja des del moment de Pentecostès. Ara, donat que aquesta Totalitat està destinada per naturalesa a tots els homes, no s'haurà de dissociar mai «Catolicitat» de «destinació a la universalitat», a tots els homes, encara que la realització d'aquesta no sigui més que el desplegament d'aquella. La catolicitat «facti», per tant, no és l'element, nuclear de la catolicitat, ni quelcom absolutament necessari.

Amb el que hem dit més amunt s'ha aconseguit compaginar els elements qualitatiu i quantitatiu de la catolicitat. El Concili Vaticà II s'inclina clarament cap aquesta concepció total, especial-

⁸⁵ *Ensayos sobre el misterio de la Iglesia* (Barcelona, 1959), p. 26.

ment en la «Constitució dogmàtica sobre l'Església»³⁶ i el Decret sobre Ecumenisme³⁷. Per la seva banda, el document de la primera Secció d'Upsala diu molt explícitament que:

la Catolicitat... és la qualitat per la qual l'Església expressa la plenitud, la integritat, la totalitat de la vida en Crist (aspecte qualitatiu) ... La intenció de Crist és conduir tots els homes de tots els temps, de totes les races, de tots els llocs i de totes condicions a una unitat orgànica i vivent en Crist, per l'Esperit Sant i sota la paternitat universal de Déu (destinació a allò que és quantitatiu)³⁸.

També el document fet públic, fa poc, pel grup d'estudi sobre «Catolicitat i Apostolicitat» nomenat pel grup mixte entre Església Catòlica romana i Consell Mundial s'expressa en la mateixa línia³⁹.

c) *Catolicitat dinàmica*

Aquest «pleroma» de vida, posseït en plenitud per Crist i comunicat a l'Església, és alhora un do de Déu i una recerca constant. No és quelcom fixista o estàtic, sinó dinàmic. No és quelcom posseït una vegada per sempre, sinó que és contínuament traït i contínuament recercat. Ningú, ni cap confessió cristiana no pot afirmar que és completament «catòlic», perquè ningú, cap confessió no pot afirmar que ha estat completament fidel al do de Déu. Moltes raons ens inclinen a fer aquestes afirmacions:

— *La Pneumatologia*: el descobriment de la teologia de l'Església Ortodoxa, ens ensenya que una eclesiologia unilateralment cristològica, és a dir, que s'anomena cristològica però que no entén el Cos de Crist com a lloc de l'Esperit, pot portar a una excessiva insistència en els aspectes estructurals de l'Església⁴⁰. Una recta Pneumatologia ens farà insistir convenientment en l'estructura ca-

³⁶ Nn. 8, 13, 23 i 26.

³⁷ Nn. 4 i 17.

³⁸ *Rapport d'Upsal 1968*, nn. 7 i 6, p. 10.

³⁹ *Catholicité et Apostolicité*, a «Irénikon» 43 (1970) 163-200.

⁴⁰ Cf. G. V. FLOROVSKI, *Sobornost: The Catholicity of the Church*, a *The Church of God. An Anglo-russian Symposium* (Londres, 1934), pp. 51-74; N. NISSIOTIS, *Die qualitative Bedeutung der Katholizität*, a «Theologische Zeitschrift» 17 (1961) 259-280; Id., *Christologie pneumatologique comme présupposé de l'ecclésiologie*, a *Oecumenica. Annales de Recherche oecuménique* (publicat pel «Centre d'Études Oecuméniques de Strasbourg» i dedicat al prof. K. E. Skydsgaard) (París-Neuchâtel, 1967); *Le Saint-Esprit* (Ginebra, 1963).

rismàtica de l'Església ⁴¹, en l'esdeveniment, en la dinamicitat..., que no poden mesurar-se i que s'han d'adquirir sempre de nou. Per això el do de Déu, el pleroma comunicat per Déu a la seva Església, s'estarà redescobrint en cada moment i per cada cristià.

— El Vaticà II reconeix multitud d'elements eclesials en les altres Esglésies. Afirmar la realitat eclesial ⁴². Avui ningú no pot posar en dubte que hi ha aspectes cristians millor viscuts en altres Esglésies cristianes que en la catòlica romana, per exemple: la Pneumatologia i l'Església com a comunió entre els ortodoxos, el sacerdoti de tots els cristians i l'Església local entre els evangèlics. Tot això no vol pas negar, tal com indica el Decret sobre Ecumenisme ⁴³, que l'Església catòlica romana tingui els elements institucionals de l'Església de Crist.

— Encara que no hem d'oblidar l'element jeràrquic, és evident avui dia que la nostra eclesiologia té una base més ampla que la seva estructura jeràrquica. Adhuc en els elements jeràrquics hem après a distingir entre el dogmàtic i l'històric. Tot això ens allunya d'una noció de catolicitat fixista, estàtica i ja donada una vegada per sempre.

— El principi ecumènic de la unitat per convergència de totes les confessions i no per absorció, està basat en una eclesiologia de

⁴¹ Cf. entre altres obres: M. LAUTERBURG, *Der Begriff des charisma und seine Bedeutung für die praktische Theologie* (Gütersloh, 1889); F. GRAU, *Der neutestamentliche Begriff charisma. Seine Geschichte und seine Theologie* (Tübingen, 1946); H. VON CAMPENHAUSEN, *Kirchliches Amt und geistliche Vollmacht* (Tübingen, 1953); I. GOMÀ, *El Espíritu Santo y sus «carismas» en la Teología del Nuevo Testamento* (Barcelona, 1954); J. M.ª BOVER, *Los carismas espirituales en San Pablo*, a «Estudios bíblicos» 9 (1950) 295-328; E. KÄSEMANN, *Amt und Gemeinde im Neuen Testament, a Exegetische Versuche und Besinnungen*, I (Göttinga, 1960), pp. 109-134; O. PERELS, *Charisma im N.T.*, a *Fuldaer Hefte*, 15 (Berlín, 1964), 39-45; H. SCHÜRMAN, *Los dones espirituales de la gracia*, a *La Iglesia del Vaticano II*, pp. 579-602; H. KÜNG, *La Iglesia*, pp. 216-245, i en el seu article *La estructura carismàtica de la Iglesia*, a «Concilium», n.º 4, 1 (1965) 44-65; K. RAHNER, *Lo dinámico en la Iglesia* (Barcelona, 1968), especialment a pp. 46-92; G. HASENHÜTTL, *Charisma. Ordnungsprinzip der Kirche* (Freiburg, 1969). El mateix Concili Vaticà II tingué en compte l'estructura carismàtica de l'Església, sobretot arrel d'una interessant intervenció del cardenal Suenens (pot trobar-se a *Discursos conciliares*, editat per Y. CONGAR, H. KÜNG i D. O'HANLON (Madrid, 1964), pp. 24-28): *Lumen Gentium*, nn. 7 c i 12 b; *Apostolicam actuositatem*, nn. 3 d i 30 f. El Consell Mundial ha parlat moltes vegades sobre els carismes: cf. *A Documentary History of the Faith and Order Movement*, Lausanne, nn. 41, 44 i 45; Edinbourgh, nn. 29, 46 i 57; Amsterdam, n.º 16; Lund, n.º 16; Evanston, n.º 6.

⁴² Cf. el Decret sobre Ecumenisme, nn. 3 i 13-23.

⁴³ N.º 3.

comunió que exigeix la conversió de totes les Esglésies a Crist i ens allunya d'un suposat catòlico-centrisme costi el que costi.

Totes aquestes raons, doncs, ens inclinen a acceptar un sentit més dinàmic de la catolicitat, ens fan fugir d'un exclusivisme confessional que portés a una apologètica barata i ens fan posar l'accent en la reforma contínua de totes les Esglésies al do de Déu.

Què és, doncs, catolicitat? És la totalitat de vida que l'Església rep de Déu, per Crist, en l'Esperit, destinada a tots els homes de tot temps, raça o condició. És alhora un do de Déu i una recerca constant. És la unitat considerada en el seu aspecte dinàmic de destinació a tota la humanitat.

3) CONSEQÜÈNCIES ECUMÈNIQUES D'AQUEST NOU CONTINGUT DE LA NOCIÓ DE CATOLICITAT

a) Unitat i diversitat

La unitat i unitat de l'Església és un element intern de la catolicitat. Però en afirmar la seva destinació dinàmica a tots els homes i insistir en el seu aspecte de recerca, ens il·lumina per tal de fugir de la uniformitat. Hem de distingir diversos tipus de diversitat:

- Diversitat segons les cultures i races, a les que està destinada l'Església.
- Diversitat segons la varietat de dons carismàtics.
- Diversitat segons la varietat de formes eclesials en el Nou Testament, donat que si bé no s'hi troben eclesiologies contradictòries sí que conté diferents imatges d'organització eclesial, per exemple: a Pau mateix, l'eclesiologia que apareix a Romans i Corintis no coincideix amb la de les cartes Pastorals ⁴⁴.

b) Continuitat i renovació

La unitat en el temps és la continuïtat i aquesta es pot definir, respecte de l'Església, com a Apostolicitat, en tant que aquesta es

⁴⁴ Cf. les diverses posicions a A. STOCK, *Einheit des Neuen Testaments* (Zurich-Einsiedeln-Colonia, 1969); H. KÜNG, *La Iglesia* (Barcelona, 1968), pp. 30-31, i *Das Neue Testament als Kanon* (Göttingen, 1970). Interessants afirmacions a E. LANGE,

comprèn com a identitat de missió entre l'Església present i la dels apòstols ⁴⁵. Ara, l'Apostolicitat, la fidelitat a la tradició apostòlica, s'han de compensar amb una constant renovació, per tal de distingir «Tradició» de «tradicions» i no caure en un anquilosament total. Una noció dinàmica de la catolicitat ha d'ajudar a la renovació.

c) *Església local i universal*

Una catolicitat entesa qualitativament, però amb una exigència d'universalitat diversificada, no pot deixar d'influir en accentuar amb una força molt més gran el valor de l'Església local, de les Esglésies locals.

d) *Unitat de l'Església i unitat de la humanitat*

Una concepció fonamentalment qualitativa i dinàmica de la catolicitat i destinada a tota la humanitat ens descobreix que la unitat de l'Església no és una qüestió merament interna seva, és a dir, no és un problema exclusivament de fe i institucions eclesials. La unitat intraeclesial no es pot desentendre de la humanitat en conjunt, en tant que aquesta cerca la seva veritable unitat edificant-la en la justícia, l'amor i la pau. A partir de la nostra concepció de la catolicitat és possible fonamentar l'acció de l'Església en el món i la seva aportació pròpia. D'això se'n dedueix que l'ecumenisme no pot ser solament un fet intern eclesial de tipus egoïsta, sinó que s'ha d'insistir en el servei al món i als seus problemes com a exigència de la seva catolicitat i de la seva recerca de la unitat ⁴⁶.

e) *Notes o propietats?*

De tot el que hem dit anteriorment se'n dedueix el que avui dia és millor parlar de propietats de l'Església i abandonar completament la terminologia de notes amb tot el seu contingut apologètic-defensiu que comporta.

Pluralisme et Unité: possibilité d'une diversité de typologies dans une même adhésion ecclésiale, a «Istina» 14 (1969) 171-190.

⁴⁵ Cf. diversos articles a «Istina» 14 (1969, n.º 1); es tracta de diverses ponències a una reunió de la Comissió «Catolicitat i Apostolicitat» nomenada pel grup mixte Església Catòlica i Consell Mundial de les Esglésies. L'informe final de la comissió fou publicat a «Irénikon» 43 (1970) 163-200.

⁴⁶ Sobre el tema d'aquest apartat cf. estudi de «Fe i Ordre» sobre *Unité de l'Église - Unité de l'Humanité*, a «IDOC international», n.º 15 (1970) 16-37; A.-J. VAN DER BENT, *L'Unité de l'Église et l'unité de l'humanité*, a «IDOC international» 28 (1970) 68-81; *L'Oecuménisme séculier* (document preparatori, elaborat pel «Centre d'estudis ecumènics» de Strasburg per a l'Assemblea plenària de la Federació

Per acabar direm que falta molt encara perquè els manuals de Teologia i els llibres d'estudi de religió prenguin seriosament aquesta visió⁴⁷. El canvi de punt de vista és gran, però cal que s'introdueixi en tots els camps.

ANTONI MATABOSCH

luterana mundial de Porto Alegre, 1970), a «IDOC international» 20 (1970) 32-48. La recent reunió de «Fe i Ordre» celebrada a Lovaina (agost 1971) es planteja tota aquesta problemàtica: cf. *Faith and Order. Louvain 1971. Study reports and Documents* (Faith and Order Paper No 59), World Council of Churches, Ginebra, 1971, i *Conférence mondiale de Foi et Constitution. Louvain, 2-12 août 1971*, a «Istina» 16 (1971) 259-432.

⁴⁷ El fet de que en molts ambients encara no ha sigut presa en consideració aquesta visió es demostra, per exemple, en el fet de que fa molt poc a França s'ha intentat traduir el Credo posant «universal» en lloc de «catòlica». No és d'estranyar la reacció del P. Congar.

